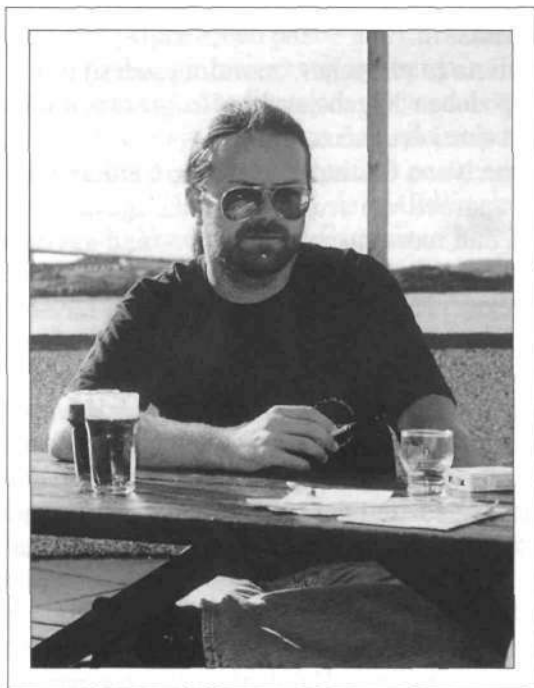

Maugham je, nemara kot kak zapisovalec haikuja, zadržan v sodbah, prav nič ne hiti z izrekanjem moralnih (ob)sodb. Niti besedice ne zapiše o brezčutnosti Ashendena (ki je, kot vemo, njegov "drugi jaz"). Vseeno pa ni mogoče prezreti dejstva, da je ta (ob)sodba v pripovedi ves čas implicitno prisotna, "slišimo" jo lahko celo v trenutku, ko pisatelj (agent) svojo žrtev dokončno moralno diskvalificira.

Bralcu pa ostaja razsojanje ne le o individualnih krivdah teroristov, vohunov, pisateljev, temveč tudi o tem, od kod pravzaprav prihaja ta "krivda", katero visoko mesto je, ki jo izžareva. Krivdo – pri Cankarju in še kje: krivdo sramoto. Je bil Cankar sploh tako oddaljen od svojega skoraj sodobnika Kafke? Zadnje besede v Kafkovem *Procesu* se, če me spomin ne vara, glasijo nekako takole: "In zdelo se je, da ga bo sramota preživela."

Katera sramota? Kakšna krivda? Kdo ju je položil v človeka? Kdo ju z njima trpinči? Zdi se mi, da se ta in podobna vprašanja bolj razločno luščijo iz Maughamovega (in iz Greenovega) kot pa iz Cankarjevega samoobsojajočega diskurza. Čeprav, ponavljam, ne Greena ne Maughama še zdaleč nimam tako rad, kot imam rad Cankarja. Vendar Cankarja že dolgo ne berem več. In seveda, prej ali slej bom nehal brati tudi angleške avtorje.

ANDREJ SKUBIC

ANDREJ SKUBIC

Fužinski bluz

(odlomek iz romana)

Ma, pizda, pa te kapljice. Kapljice, kapljice. Vroče noči. Lučke – teh bo konc. Kapljice – izpod pajske. Leze dol – se ti strga. To je od pira. Pir dela kapljice. Najprej na flaši – mrzli. Pol pa na koži. Kožo imam tud mrzlo. Se kar paca. Ampak pod pajsko. Za popizdit.

Da bi se pretegnu.

Da bi kar sonce šel že počas gor. Svinjski balkon, mislim. Za pomest. Kdaj bomo pometal? Kva bo šel sonce gor. Je šel glihkar dol. Je blo vroče ko satan. Zdaj bo pa spet. Glih ko je blo nekaj cajta mogoče živet. Kakšno urico. Šele zdajle zjutraj. Je blo mal teme pa mira. Mislim, šta.

Da bi se pretegnu.

Če to ni en šit. A smo se za to boril? Ma, smo se mi en kurac boril. S čim smo se. Boril. Kurcem, vojniče, riječima druga starijeg vodnika. Pizda, mislim, se bo res kar dan delu. Brez zajebancije. Ne se pustit zmest, Pero. Sam zmest se ne pustit. Še ena kapljica. Vsak cajt bo sonce nad toplarno. Smo bli mi power sami po seb, se ni blo sploh kaj za borit. Ja. Smo šli v akcijo, *against the odds, black metal gods*, danes pa kurc, ne, vse eni bleferji. Vsak cajt bo spet pizdarija. Vsak cajt bo Ljubljani od same svetlobe film poču. Pa sam tako, človek se pred televizijo usede pa par pirov spije. Pa par travaric.

Sam od tega tivija pa človek tud poblesavi. Jebemti, je ta noč kratka, ej. Kurac, pa ta formula ena. Pa ti prenosi usred noči blesave. To ti je pa res šport sam za najbolj trde moške. Take, ko morjo ob treh zjutraj vstat. Pa ko majo zadost pira v frižiderju pa v bifeju ful travarice. Pa trdno voljo. Ja. Pa dobro, ko bi vsaj šel takrat spat, ko je blo dirke konc. Samo kdo bi šel pa spat, ko je taka vročina kurčeva. Ma saj, tud pir tuki pomaga zraven, da človek zašvica. To ma eno vezo menda s tem, da ma not en encim, ki ti zjebe zadrževanje vode v

telesu. To sem tud enkrat na Discoveryju vidu. Važne informacije. Če bi vsaj kakšni avioni bli to noč na Discoveryju. Pa niso bli, ne, sem moral kretenske avstralske kljunaše gledat.

Ej, to pa nisem vedu, da ti kljunaši dejansko jajca nesejo. Al jih pa ne – ma, pizda, saj ne vem, saj mogoče sem tud kaj zamešu. Nisem bil nekaj čist s srcem pri stvari. Če bi bli rajši messerschmitti.

Pa v bistvu res, jebemti, kdo je še to vidu – da od vsega hudega gledam oddaje o enih avstralskih vodnih stvorenjih, pol pa ... evo, zora se zori, drugovi junaci.

Sam so pa kul žvali to, če majo jajca al pa če jih nimajo. Ej, da bi takoj enga mel, tko, za kučnega ljubimca, kao če bi mel enkrat vrt pred bajto pa eno reko čez speljano. Ma, reko, dobro, ta je mal težka. Ribnik. Tako, en tak bunar.

Ma kurac bunar, kdo je pa še vidu, da bi kljunaš v bunaru žvel.

Al pa druga varianta, še boljše, ej: bobri. Bobri so zakon, mislim. *Fresh college beaver*. Ob vodiki lepo sediš, tam pa – bobrčki šetajo.

Sam, mah, kurac bobrčki, kva bluziš, Janez Jalen pa te fore, boš ti kurac mel kdaj vrt pa bajto. S plačo od prodajalca Salomona, jebemti, je še tale flet najet totalen luksuz. Pa tud če je od sorodnika najet za sto mark, pa v Fužinah, v getu, jebo te. Vrt pa bunar, pizda, teb se še tega balkona ne da spedenat.

Pizda mi gre že na otročje, za posrat.

Pa saj to itak sploh niso moje fore, to so od Bertla fore.

Bertl je mel take fore, jebemti, kje je Bertl, Bertla že sto let ni nikjer. Nazadnje je ... je kaj, nekaj je, ne vem, je pravo študiral, al kaj. Veliki zavetnik revnih pa to. Je reku, da bo nas ven vleku, če nas bo polcija kaj jebala, ko bomo iz menze v Študentu gajbe spizdeval. Ampak ja, to je enkrat takrat reku, ko je bil v prvemu semestru menda. Ampak pol so bli pa enkrat izpiti, pol je blo pa blazno hitro konc kariere, če se prav spomnim. Ja, v Študentu smo eno kuhno razfukaval, pa so pedri študenti polcijo poklical. Polcaj vpraša: Poklic? Bertl pa prav: Študent prava. Polcaj prav: Ne ti mene zajebavat, ker te bom čez okno ven fuknu.

Tist so bli cajti.

Jebemti, ja, tist so bli cajti. Pa tud če se nismo mel kam za dat. Smo moral študentom kuhne razfukavat. No, zdaj, jebemti, ko mam pa čist svoj plac, zdaj pa ni več Bertla. Ga ni več na sceni. Jebat ga.

Ja, saj kerga družga tud ni. Flint, recimo. Kaj je s Flintom? Pa Vasja. Ej, pizda, so bili to cajti. Al pa Irena. Irena, ljubavi moja jedina, nikad ne prežaljena. Sam z babami si se družila, tipov sploh nisi jebala pet posto.

Da bi se pretegnu. Ne, nima veze.

Bertl pa Trič sta enkrat rekla, da si ti čist v redu. Sam da si mal preveč fina. Ampak da to pa obrajtata na teb, ker zmeri daš za pijačo, tud če sama ne boš pila. To so ti ble visoke kvalifikacije, da si bil simpatičen na pankovski sceni. Sem pa vsaj jaz jasno pil, zakaj ne bi pil, pa sem bil zmeri bolj napaljen nate. Pa na tvojo malo rito. Pa kvazi pank frizurco. Sam ti pa hladna ko Celtic Frost, *To Mega Therion* – e, pizda, Irena, da mi je sada, ko mam tlele svoj plac, eno

romantično večje, to bi blo čist nekaj drugga. Ej, to so drugi cajti. Jebemti, to je blo petnajst let nazaj.

Res se dan dela. Spodaj avtobus mimo gre.

Že sto let se nisem domov peljal z jutranjim avtobusom. Ko gre folk v službo, mrke face, ti pa blažen, ej, zdaj bo pojstla.

Pizda, če me nisi ti takrat načrtno zajebavala, tam v Piranu. Smo spal v spalkah, tam gor pri cerkvi. Un peder Humar se je stalno spravljaj nate. Jebemti je bil otročji, pa saj kolk je bil star takrat – šestnajst? Ti si morala bit kakšnih petnajst. Pa saj jaz sem bil tud takrat sam kakšnih sedemnajst osemnajst star, sam mi je šlo pa vseen na kurac, kolk je jebeno otročji – pizda, stalno te je suval, vleku za nogo tam po travi, kao da bo s tem naredu vtis na to bejbo v leder džaketu. Dokler nisem pol enkrat v vsesplošno zabavo vseh frendov vstal pa ga zalepu čez pičko, da je zletu po tleh, pa mu reku, da naj spizdi spat na drugo stran cerkve pa pusti civilizirane ljudi pri gmah.

Kolk kul! Si me pogledala – kako? Brez besed, pomenljivo. Pri petnajstih, ej, pička! Pa si spizdila gor, na zgornjo teraso. Jaz sem sam stal tam zraven cerkve, vsi so že ležal naokol.

Kaj se to prav, da enga takole pogledaš, pol pa črta v temo? Sem tuhtal kar nekaj cajta. Sem naredu še zadnji oreng šluk vodke iz flaše. *Hey, baby, love me like a reptile, love me like a reptile*, sem šel za tabo po štengah gor. Zgoraj pa tema ko v riti. Ziher me čakaš, viteza na belem konju, ki garba šestnajstletne kretene. Gledaš zasanjano čez ograjo na odprt morje, da pridem jaz zraven pa te vprašam: "Kaj si tolk otožna?" Sigurno. Al pa čakaš za vogalom, da stopim mim pa da mi skočiš od zadaj pa mi z rokami zapreš oči? "Ku ku?" Al pa si slekla leder džeki pa superge pa kavbojke pa stojiš tam naga, sam v uni majčki od Motörheadov z odrezanimi rokavi, ki ti je tolk blazno pasala tam spodaj v oštariji, pa boš rekla ... "Oprostite ..." Ne, kurc, ni blo nič tazga.

Naenkrat sem sam slišal en tih smeh tam iz teme, pol se je pa začel ob beli steni pri tleh nekaj temnega premikat, pa sem vidu, da tam v spalkah ležijo tud Marta, Sandra pa druge babe, pa da si ti zraven njih, vse skupaj ste me gledale pa se režale. Lej jih, babe. Buljo vame, ko da sem totalen kreten. Pa še prav majo. Veliki frajer, ki je mulca prefuku, je prišel gor po svojo nagrado. Je prišel po svoj komad pičke. O, ja, kreten. Kaj si si ti mislila?

Bertl. Že sto let se nismo videl. Jebemti, to bo treba spremenit. To bo treba sanirat.

Zaspan sem. Moral bi vstat pa it v posteljo. Pa ne morem.

Ej, Bertl, a se spomniš? Takrat ko smo bli v unem tolminskem night clubu, kao. Stal smo tam pa je blo vroče ko pri norcih, od enga samga pira se mi je cedil švic dol po faci, to mi gre najbolj na kurac. Domačini so rekli, da je to treba videt, da je to ludo i nezaboravno. Sedel smo tam noter, pijača draga za popizdit, hvala bogu so mel uni domačini žganjico pod mizo, da si naroču mrzel pir pa si lahko kar nekaj shajal. Pol pa un artistični nastop. Ne, ne ga jebat, je bilo pa res nezaboravno. Prideta gor dve debele ukrajinske tete. V štiklih pa v

pajkicah pa kar vse tko neki, jebemti, saj ni blo za verjet, v pajkicah, spodaj jima je valoval celulit ko na kakšnem morskem levu. Pa se začneta nekaj seksualno kobilit tam po odru. Muzika totalen ultrastrasten fortissimo. Sam zijal sem, da mi je kar jezik visu v un šnops, nisem mogel verjet. Babe mečejo stran jaknico, fuknejo stran majčke, no, pol se pa sprav ena dol vlečt pajkice. Pa ji ne gre glih – ne gre čez štikle. Jao, ti boga, sramota. Se jebe nekaj cajta z unimi pajkicami, kao v ritmu skače na eni nogi.

Ej, pol pa teta iznajdljiva. Jebe se eno minuto, pa zakolne po rusko, jebemti mater, fukne obe roke v zrak pa se usede dol na tla. Pa pomoli nogo oni drugi kolegici, ki je bla že v gatah, da jo ona zagrab za pajkice pa ji jih začne vlečt dol čez štiklo. To ni blo za verjet, to je blo za poscat. Baba jo je skoraj vlekla čez pol odra po riti, ej, preden ji je dol spravlja une ultratesne gate. Ko da bi olagumo nategnu na melancan, jebemti. Jao, špica – cela oštarija se je davla od krohota. Če je bil lastnik kaj brihten, je babi ziher takoj ponudu dosmrtni angažma. Kolkor je bla stara, to itak ne bi blo tolk za dolg. Naj hodjo primorski hilbiliji gledat, do česa je že dogurala umetnost striptiza v domovini klovnov.

Jebemti, mi oči skup lezejo.

Bertl, se spomniš?

Se ne? Tega se morajo še trupla naših dragih spomnit, jebemti, to je bil dejansko ultimativni striptiz. Aja? Pa saj pizda res, tebe takrat sploh ... ni blo. Več. Na sceni.

Na sceni te ni blo več. Pa Flinta tud ne. Triča tud ne, jebemti, sam jebeni podmladek, gušterji stoprocentni. Seveda, saj se jih spomnim. Jaz pa skoraj tanajstarejši, jebemti.

Jebemti, ni vode ... Sem pozabu. O jebemti. Saj so napisal, da bojo zaradi okvare na vodovodu nujno zaprli vodo. Za cel dan. In jaz, kreten. Nisem si ... nič natoču.

Pa koji kurac. Koji kurac bi rabu vodo. Saj to ni tko, ko da bi bil lift pokvarjen. Če je lift pokvarjen, je sranje. Ene tristo triinštirideset jebenihi šteng do sem gor. Pijače mam poln hladilnik. Zakaj se ne bi spravu Bertla poklicat ... pa Triča ... pa Flinta ... pa IRENO! Jebemti, to bi bilo nekaj.

Bertl sedi na tleh ... pa Flint mu vleče kavbojke dol čez noge, čez supergo.

Jej, dobro je to, pravim morskemu prasetu, ta pa ful hitro, ful urgentno pobira ostanke strupa za podgane dol z žličke, jejte, froci moji, jejte pa se plodite. Dobro, tebe smo spedenal, si stepem ostanke unga belga prahu z rok, dam žličko na mizo, morsko prase se pa nezaupljiv ozira naokoli, ziher študira, al bi blo najboljš potegniti črto takoj, al pa bi se mogoče bolj splačal najprej poscat po fotelju pa pol ukrepat dalje. Morski prašički so majstri za scat po foteljih, to je ena taka navada, ki se je zlepa ne bojo losal, tud še pol ne, ko bojo že razne umetnije obvladal, to jih v bistvu na en način dela simpatične, majo svoj karakter. Sam gledam ga, ampak ko ga gledam, ta njegov navihani, nič hudga sluteči gledanje naokrog, si ne morem pomagat, da se ne bi kar naenkrat raznežu, tko da mi je žal, da sem dal prašičku strup za glodalce za papat, v

enemu momentu me stisne v želodcu pa mi je hudo, nekak bi rad popravu, če bi se dal – sam ne vem, a se da tazgale prašička kako prepričat, da bi se skožlal, spravu strup ven ... ne, šit, se je že začel nekam čudno obnašat, nekam prese-nečen gleda naokrog, nezaupljiv me gleda, svojga hranitelja, prisluškuje, kaj se mu not dogaja, noter v njem je un grozen strup na živčni bazi ziher že začel delovat, naenkrat se zvije, poskoč, pa še enkrat poskoč, gor visok, ful visok, više kakor kadar kol takrat, ko je šponu po dnevni sobi pa sem se jaz razigrano po vseh štirih za njim gonu, da bi ga po križu požgačku.

“A boš kaj kmal fertik?” z zanimanjem sprašujeta Janina pa Mirsad, onadva že oblečena pa s kufri v rokah stojita med vrati, karte za vlak mata v rokah, pripravljena sta. Sam še mal, takoj bom, pravim pa se spet posvetim unmu svojmu delu. Ireno stiskam za vrat pa jo še dvakrat z vso silo kresnem z glavo ob tla. Ona zgleda zaspana, ne zgleda, da bi ji moj trud kaj posebno škodu, pa tud če dajem čist vse od sebe, davim jo tko, da me bolijo roke, hkrati ji pa z vso silo zabijam tilnik v parket. Zgleda omotična, to ja, ampak nič krog nje ji ni očitno čist nič jasno, pa stalno sprašuje, za kaj tlele v bistvu gre.

“Ne, Pero, boli me to,” prav, ne da bi oči odprla, iz koticčka ustnic ji počas leze en tak tanek curek krvi, nestrpno buljim vanjo, razšir se, ji pravim, razšir se, razlij se, špricni kri, špricni, umri, zakaj pizda me vse to sprašuješ: “Zakva mi to delaš, Pero? Jaz bi sam spala.” Po vsej logiki bi zdaj že zdavnaj morala dobit možgansko krvavitev, ziher sem ji razbil lobanjsko dno, pa kolk časa lahko to še traja: “Nehaj, Pero, bom huda nate.” Dva para pogledov čutim od zadaj na vratu, Janina pa Mirsad me čakata, vlak gre čez dvajset minut, pizda, Irena pa sploh kar noče pokazat sploh nobenih znakov slabosti, unih, ki so tipični za možganske krvavitve, ti pa pol obvezno peljejo direkt v smrt, mort, schluss, nema više. Pol pa končno! Usta mal odpre, so svetlo rdeča, kakor od krvi, v njih se da videt nekaj črnega. Porinem noter dva prsta pa nekaj zgrabim, potegnem ven.

Med prsti mam sam en majhen črn fajercajg. Nič družga.

Po čelu se mi švic razliva, grlo se mi stiska. “Pa pizda, kaj ti sploh ne misliš nikol umret,” bi najraj zatulu pa še kar mlatim z njeno glavo po parketu pa po nogi od mize, sram me je pred unima dvema, sram me je pred Ireno, ona sploh ne more poštekat, kaj delam z njo pa zakaj je ne pustim v miru spat, nazadnje sam omagan spustim njeno telo iz rok, da se zruš na rob od tepiha pa se kar zvije kakor fetus, roke si da pod levo lice, na obrazu ma zjeban izraz, dvignem se pa z grozo gledam vanjo, čutim, da mam na bradi ene par kapljic od njene krvi.

“Mogoče bi blo pa boljš v heksametru,” pravim, bog ve zakaj to pravim, a sem kreten, kakšne pa kvasim, pa si brišem z rokavom faco pa buljim v una dva med vrati, onadva me pa prezirljiv gledata, Mirsad si prižiga čik, Janina pa spusti potovalko dol pa si popravlja črni najlonski štumpf, pod kolenom se ji je zvil, tako da ji dolgi, ravni črni lasje mahajo po luftu.

“Ej, glava me boli,” se oglas Irena dol s tal. Skoz okno se sliš žvrgolenje. Jebemti, kdaj bom že enkrat spravu te svoje stvari v red. Slavec, drobni slavec pa vesele kroži, pa kar vse tko neki.

Ždeli sva tam na tisti skali, Jolanda in jaz, kapljice morske vode so nama občasno škropile bose noge in počutila sem se nenavadno – kot nekakšna lokalna Venera, ki jo je morska pena naplavila na ploščate skale in zdaj tukaj leži, da se posuši, da bo lahko potem vstala in šla gor na kozarec istrskega vina in kakšen čevap. Goli, kot naju je bog dal, sva iztegovali noge proti valovom in ribam in morskim ježkom. Morski ježki so dober znak, je govoril Adam, pomenijo, da je voda čista.

Horda mularije si je medtem doma z zbranimi močmi prizadevala demolirati hišo.

Adam je insistiral, da ju z Goranom čez vikend obiščeva na morju. Z Jolando sta imela vikend v Balah, mestu vasi, starem srednjeveškem mestecu, ki je danes degradiralo v status vasi, v Istri, med Rovinjem in Vodnjanom. Tam je imel staro kamnito istrsko hiško, ki se jo je dalo kupiti ugodno, saj so Bale sedem kilometrov od morja, do katerega pelje razdrapana makadamska cesta. Pridita, bosta videla, kako je privatno – kot bi imel plažo čisto zase, je govoril.

To je bilo pred dvajsetimi leti.

Potem pa takole. Prideva midva zares čez vikend, že zgodaj zjutraj iz Ljubljane; in popoldne se po tistem makadamu pricijazimo in prekobacamo tja do obale. Zaliv zares čaroben, zaščiten z dvema otočkoma, morje mirno, skoraj zapuščeno, ampak – s poudarkom na *skoraj*. Tam je bil majhen, divji nudistični kemp. In Adam in Jolanda sta nemudoma skočila iz svojih cunjic. Kaj pa je, Vera, je rekel Adam, enkrat v življenju biti nudi.

Bilo mi je skrajno neprijetno. Ampak kaj hočem. Naj se spačim kot kakšen razvajan otrok in zahtevam, da gremo drugam? Naj bom zadržnena limona in med nagi obležim v kopalkah? Slekla sem se, zamižala in se iztegnila po ploščati skali. Bil je nenavaden občutek. Lahko sem čutila, kako mi dlake med nogami trepetajo v vetru in v Adamovem pogledu. Lahko sem ga čutila. Imela sem občutek, da ...

Zdaj pa, je pomembno rekel Adam, ki je vstal s svoje brisače in se oziral proti nama, naj si Vera in Jolanda še naprej lepo grejeta tamalo na sončku, midva z Goranom pa bova šla na eno pivo. A?

Imelo me je, da bi skočila pokonci in mu kakšno povedala. Imelo me je, da bi vsaj dvignila glavo in mu poslala en ubijalski pogled. Ampak imela sem občutek, da gol človek težko komu pošlje ubijalski pogled – manjka mu potrebnega superiornega dostojanstva. Vsaj če že ni več tako zelo mlad in seksi – če leži na skali pri petinštiridesetih in se mu že poznajo prve krčne žile in če leži na skali kot ... no, mogoče ne ravno kot Venera, vseeno, mogoče kot morska zvezda, ki jo je kak otrok privlekel iz njenih hladnih globin in jo pustil ležati, da si greje *tamalo* na vročem soncu.

Kaj pa če bi tudi jaz kakšno pivo? Kakšno kokto? Kakšno travarico, mogoče? To je bilo pred dvajsetimi leti.

Doslej še brez sklepov

Od mizice na balkonu lahko v kotičku med balkonom in stenskim opažem vidim veliko pajčevino. Na kaj lahko sklepamo iz tega?

Najmanj na to, da tukaj stanuje neskrbna gospodinja, ki ji pajki niso glavna obsesija v življenju. Kaj drugega bi utegnilo biti? Vsekakor lahko sklepamo tudi na navzočnost pajka. Sklepamo na morebitno navzočnost muh, s katerimi se prehranjuje zgoraj sklepani pajek, ki bi sicer v primeru njihove odsotnosti umrl od podhranjenosti. Tukaj je še druga možnost, pač da gre za popolnoma nesposoben primerek reda pajkov (pajki so red, kot je vedel povedati Adam, in spadajo v isti razred *Arachnida* kot škorpioni), brez vsakega talenta za uspešno preceno, kod bi utegnili pribrenčati kaka muha in se ujeti v zadevno mrežo.

Ampak tovariši in tovarišice, pardon, zbrana gospoda, doslej še preudarno brez sklepov.

Požirek kave. Jaz ždim na svoji ploščati skali in ne grem dol.

Kajneda, kako bi lahko prišli do kakšnih sklepov ljudje, ki evidentno nimajo niti najosnovnejše zgodovinske zavesti? Ja kakopak, hudirja. Ne, ampak to je res, pravzaprav se s tem ne gre afnati. Svoja mesta zasedajo v letu 2000, svoje najboljše ideje pa so izživel že v sedemdesetih in osemdesetih. Kajneda? Danes pa skušajo živeti na ... V kakšnih časih živimo? A smo se za to borili? Kaj lahko sklepamo?

Tudi Adam je imel svoje najboljše ideje v sedemdesetih. Ali pa tudi ne – nič več kaj dosti ne vem, kakšne ideje je imel pozneje.

Le brez prehitrih sklepov, tovariši in tovarišice.

Ja, kdo pa je imel zgoraj omenjeno zgodovinsko zavest? Sklepamo lahko, da kdo, ki je živel v zgodovini. Namreč, če je ne bi imel, kako bi se lahko tam notri (v zgodovini) sploh znašel – kot kokoš brez glave? Kot jaz na tisti ploščati skali, s katere ne grem dol, medtem ko mi veter kodra Primer zgodovinske osebnosti. Recimo: Jernej Kopitar? Gospod Dunajčan iz Repenj. Ta bo pravi. Tako je sovražil ljubljansko meščanstvo, vso potujčeno mrgolazen, da je moral pobegniti na Dunaj in iti za gospoda cenzorja. Še pred petimi leti smo bili z ekskurzijo na repenjskem pokopališču na grobu njegove družine. Spodbudno, študente voditi s pokopališča na pokopališče. Križi, križi, križi – ti nas bodo popeljali v prihodnost, definitivno prihodnost vsakogar, vsakdo bo na koncu staknil svoj križ in bo zadolžen zanj in ga bo večno držal od spodaj, da ga kdo ne izpuli in si ga ne odnese domov. Ampak odrešenik pa – odrešenik gospod Dunajčan ni bil. (*Scilicet!*) Kako je bilo z njegovo zgodovinsko zavestjo? Bolj slabo, kot kaže. Kot ga obravnavajo današnji zgodovinarji, ustvarja vtis zgodovinsko nezavednega. Se je pa z nečim odkupil: na samem začetku kariere je napisal odlično slovnico, najboljšo za sto let. Podobno, kot so se tile današnji geniji za vse kasnejše neumnosti vnaprej odkupili konec osemdesetih let. Kopitar za vedno ostaja svetla oseba za vse naše študente.

Kaj pa gospodje študentje? Naš ponos in nada? *Nada, gracias*, tudi malo kilavo odrešeništvo, da bi se ga ravno človek veselil, hvala lepa. Kateremu od študentov je bilo – že pred dvajsetimi leti – sploh jasno, da je študij slovenščine

političen študij? Da moraš biti angažiran, če se hočeš vključiti v jezikovno problematiko? Da je treba jezik reflektirati, in to na neki drugi ravni, če –

Navsezadnje, kaj me briga? Jaz ždim na svoji ploščati skali in ne grem dol. Problem je, ker so kopalke v torbi, ki je spodaj na drugi strani plaže iz drobnih kamenčkov, in Adama in Gorana ni več, ker sta odšla na pivo. In jaz naj bi vstala in ...

Na primer: v osemdesetih, ko se je v Jugoslaviji začel boj proti narodnostnim pravicam – ko so hoteli metati slušalke iz zvezne skupščine – ko je padla parola: v Srbiji nam prodajajo radensko, nam pa ne dovolijo, da bi v Sloveniji prodajali slatino *Knjaz Miloš*. Pa jaz vprašam študente, ki so bili že tako videti popolnoma apatični: Vi veste, kaj je *Knjaz Miloš*? Buljijo vame, kot da sem popoln kreten. Drugi primer: Zakaj je moral Roman Jakobson konec tridesetih let zapustiti Prago? Vsi bolšičijo, in potem ena blekne: Zaradi praške pomladi. Mislila sem, da me bo kap.

Vera, Vera, pomiri se ... Si rekla, da boš v penzionu pustila nekatere stvari ob strani. Gremo naprej.

Pride neka študentka k Dušanu ... Dovolj. Kaj bom oblekla danes zvečer? To je važno. To je veliko bolj važno.

Prvi vtis je važen.

Bog ve kaj si bo mislil. Bog ve kaj si že misli. Ampak zdaj ne bom mislila na to.

Bom mislila na ...

Zgodba o parkiriščih se nadaljuje

Parkirišča so velik ljubljanski problem. Šofirati sem se naučila ravno, ko sem se preselila v Fužine. To je bilo pred petnajstimi leti, in tukaj sem ugotovila, da so parkirišča problem. Ena prvih stvari, ki sem jih naredila, ko sem se ločila, ko sva prodala hišo, je bila, da sem se naučila voziti avto in da sem si kupila trisobno stanovanje v Fužinah.

Zdaj mora biti star že blizu sedemdeset. Kdo ve kako se taka starost kaže na ... Vedno je bil tako suh.

Dejanja so, storilcev ni

In jaz dobim pismo – pridem jaz takole domov, odprem nabiralnik in notri debela, res debela papirnata kuverta. Jo nesem v dvigalo. Jo začnem že v dvigalu odpirati. V dvigalu je bil še neki sosed iz spodnjega nadstropja, z vrečko iz trgovine v rokah. Pa menda še neki pubertetniški mulc. In jaz malce natrgam rob kuverte, pogledam noter, čisto natlačen je z nekimi majhnimi, tankimi stvarcami, sploh nisem mogla ugotoviti, kakšnimi. Porinem noter dva prsta in nekaj zgrabim, potegnem ven.

Med prsti imam tri kondome v divje vijoličastih odtenkih.

O, ja.

Sploh mi ni bilo jasno. Kar strmela sem vanje, potem pa pogledala tistega sosedu. Ampak on je čisto indiferentno gledal stran, se pretvarjal, kot da nič ne vidi. O, bog. Hotela sem jih vtakniti nazaj noter, pa so se mi začeli prsti tresti in sta mi dva padla po tleh. Zdaj pa je tudi tisti mulc čisto zares pogledal dol.

Problem s temi južnjaškimi mulci je to, da so tako zelo pripravljeni pomagati. Hotel se je skloniti, pa sem ga skoraj odrinila, tako sem planila po njih. Tudi on se je samo zravnal in naprej zijal v vrata.

Kako sem tuhtala, kaj se tukaj dogaja! Kuverta je bila naslovljena name. V njej je bilo tristo triinštirideset kondomov, vseh barv, oblik in okusov. Se mi maščuje Marjan, ker sem v najinih zadnjih pogovorih pred dokončno ločitvijo omenjala tudi ... Ne, kje pa, to bi bilo pod njegovim nivojem, tudi pod njegovim nivojem. Mi jih je poslal kakšen študent? Kateri študent bi za zlobno šalo kupil in svoji profesorici poslal tristo triinštirideset kondomov? Saj to bi bilo za eno celo štipendijo. Pa še kdo ve, mogoče bi jih lahko bila vesela – in kakšna zlobna šala bi bila potem to? Kakšen sosed, ki mu nisem simpatična? Verbinc – ki danes daje stanovanje v najem Sokiču? Saj se komaj poznamo, kako bi se mu zamerila? Opozorilo psihopatskega fužinskega posiljevalca? Zraven ni bilo nobenega spremnega pisma, niti besedice.

Šele dva dneva pozneje me je poklicala Ana.

Bila je čisto iz sebe. Nekje pod mizo je našla spremno pismo, ki ga je hotela priložiti.

“Zakaj mi pošiljaš tristo triinštirideset kondomov?”

Osupnila je.

“Si jih štela?”

“Kaj pa misliš, da imam drugega početi?”

Razlaga je bila precej preprosta. Anin mož si je dal pri petinštiridesetih narediti vazektomijo. Imela sta že tri otroke, to bo čisto dovolj, sta sklenila. Ona pa je vedno imela doma neznanske zaloge kondomov, ker jih je jemala v službi, v veleprodaji ... In ker je vedela, da sem se ločila, jih je sklenila poslati meni. Tako, za šalo, da me spravi v dobro voljo, češ obrnimo vse skupaj na prijetnejšo plat, zdaj bo več priložnosti za ... Taka prijetnejša plat.

In dala jih je v čisto navadno kuvertu. Če bi se poštarju strgala, ko bi jo tlačil v nabiralnik, in bi se razsuli po tleh, bi ... bi si mislil, da sem odprla popoldansko obrt, najverjetneje ... In da sem si naročila osnovna sredstva prek kataloga.

Kako zmanjšati število prebežnikov

Tristo triinštirideset kondomov. Če bi bila Sneguljčica, bi se lahko sedem tednov vsak dan poonegala z vsakim palčkom posebej, da ne bi bil nobeden ljubosumen.

Petdeset sem si jih enkrat za novo leto napihnila in razobesila po stanovanju, potem pa zraven pila šampanjec in gledala televizijo. Pa občutek nekako ni bil tako zelo slovesen. Pa še strah me je bilo ves čas, češ kaj pa, če mi pride kdo pozvonit, da mi vošči.

In da moram k njemu s tako prošnjo. Za koga? Za študente. Niti ne svoje. Za študente, ki jim je itak študij deveta briga. Kakšne študente!

Pride neka študentka k Dušanu, mojemu asistentu, vsa nališpana, vsa sijoča, prijazno nasmejana, in pove, da je prišla k njemu po temo za seminar iz sociolingvistike. Iz sociolingvistike! Punca bi rada študirala sociolingvistiko, pa ne ve, da seminar iz sociolingvistike uči docent Dolenc. In ta, ki niti ne ve, kdo pravzaprav

že mesec dni predava, bi rada v seminarju povzemala nasprotujoča si stališča nastopajočih na konferenci Slovenščina v javnosti. Da ti pamet obstane.

Za take študente naj bi se jaz danes nališpala, potem pa vsa sijoča in nasmejana odšla na obisk k nekemu, ki ga nisem videla že petnajst let.

Ne vem, ali si bo sploh lahko predstavljal, da je stvar taka, kot mu jo imam razložiti. Saj ravno to je najbolj zoprno. Zdelo se mu bo preveč absurdno. Hotel bo najti kakšen drug razlog. Kakšen posebno bedast razlog. Zakaj sem prišla.

Ko mu bom to povedala, bo mislil, da si izmišljuje. Dragi kolega, dragi nekdanji sosed, bi ti lahko kako pritisnil na vašega dekana na kemiji – saj sta še vedno v stikih, kaj nista? – da bi ubogim kolegom ...

Zakaj hodim jaz reševat tuje probleme?

No, vsaj od daleč imam občutek, da nekako pomagam. Da nekemu pomagam. Da se bo mogoče neke neke poznalo.

Ponoči brez alkohola

Kako se bo poznalo? Pomislil bo, da se pač nisem mogla upreti in da sem ga morala nekako priti gledat. Ga občudovat, šarmantnega, modrega profesorja v pokoju. In kaj naj jaz naredim s svojimi besedami, da ga bodo prepričale? Da bodo nastavile tok misli v njegovi glavi tako, kot je prav? Ali moj jezik sploh še zmore to? Raztresena postajam.

Jezik bi to moral zmčiti narediti. Celo življenje sem preučevala jezik.

Tale razstava, ki jo grem danes gledat, naj bi dokazovala, da jezik zmore marsikaj. *416 let slovenskih slovníc*. Vse slovenske slovnice, kar so jih kdaj napisali. Ali pač? Ali slovnica lahko pokaže, kaj jezik *dela*? Menda približno toliko, kot na koščke razstavljena marsovska vesoljska ladja, kajne? Seveda, odvisno, *kakšna slovnica. 416 let razstavljanja neznanih letečih*, pardon, *izmuzljivih predmetov*. Zakaj pisati o koščkih, če sploh ne veš, kako vse skupaj deluje? Kakšno korist ima tak priročnik? Kot navodila za uporabo koščkov – o delovanju pa sklepaš glede na njihovo – kaj? Obliko? Velikost? Lepoto? Če bi takole poskusili opisati vijoličast kondom: njegova barva je indikativna za – kaj? Kaj lahko sklepamo iz razkošja borovničevega okusa? O, ja, težko bomo brez koncepta.

Najbolje, ko jim je začela teči voda v grlo

Upam samo, da me razstava ne bo profesionalno deprimirala. Tako malo stvari je, ki bi jih dandanes človek sploh hodil gledat. V opero ne hodim. Gledališče – letošnji program v Drami je nekam, kako bi rekla, nivo pada. V Mladinsko gledališče ne hodim, odkar so me tisti tepec Živadinov in njegova tolpa nekega večera za predstavo s puškinimi kopiti odgnali v tovorni vagon, kjer so potem dobro uro skakali nad našimi glavami in nam v zanosu herojske zgodbe otresali prah in pajčevine v lase. Saj ne rečem, koncept kot koncept. Seveda mi je všeč, če ima človek koncept. Nas je pač spremenil v podložno rajo. Nič nimam proti konceptu, saj pravim: ampak bilo je presneto neudobno. V neki fazi mi je začelo rojiti po glavi, da bi enega od tistih pretencioznih opičnjakov, ki so nam opletali nad glavami, pobežala z dežnikom pod tisto mašniško haljo. Pa bi videli, kako je, če podložna raja dvigne glavo.

Praga ali Krakov

Wąsik. Večer v Krakovu. Bi šli z mano na večerjo? Ja, če poznate kakšno dobro ... Seveda, saj sem tukaj doma. Sedela sva v separeju, rdeči prti, sveče. Posocialistična obnova je bila takrat že v polnem razmahu. Ampak od kod poljskemu univerzitetnemu profesorju denar za večerje v takih restavracijah? Wąsik ni bil videti čisto nič ženiran, kot da je tam glavni. Juha iz rdeče pese. Losos na zeliščnem maslu. Imel je srebrnkaste lase, nekoč so morali biti zelo temni. Smejal se je, ko sem rekla, da rada govorim poljsko. Ker se mi zdi, da imam dobro fonetiko. Ker že od nekdaj malo nosljam.

In potem sva se tam nekaj pogovarjala o jezikovni stilistiki literature. Pri nas se v bistvu tega dela zelo malo, sem mu povedala. Videti je, da mu ni nobene stvari odveč poslušati. Po večerji me je peljal s svojim avtom proti hotelu. Imel je novega hrošča, kot poljski profesor, tudi to mi je imponiralo, zraven pa vzbujalo nekaj nejasnega nelagodja. Bi šla k njemu domov na kavo? Pokazal mi bo tisto novo poljsko skladnjo, o kateri sva se pogovarjala, ima recenzijski izvod. Ni daleč od hotela.

Kaj me je takrat stisnilo? Kaj zaboga je bilo tisto, kar me je takrat stisnilo? To, da nisem imela s sabo svojih tristo triinštirideset kondomov?

“Joj, že tako sem prepozna,” sem rekla, “jutri imam prezentacijo svojega referata.” Jaz ždim na svoji ploščati skali in ne grem dol.

Novakova globoka obramba “smrt” za prvaka

Wąsik je lepo dišal.

Takrat sem imela res še vseh tristo triinštirideset kondomov. Zdaj se spomnim. Za tisto novo leto sem si jih petdeset napihnila. Mogoče prav za Wąsika. Petdeset. To bi bila iluzija enega *dobrega* leta.

Zadnjič sem šla na pedagoško fakulteto v knjižnico prebirat *Journal of Applied Linguistics* in sem na zidu poleg glavnega vhoda zagledala grafit: NAJPREJ DEFINITIVNO ĐOLA, POL PA MOGOČE, ČE NI DRUZGA, ŠOLA. Ko sem ga prepisovala v beležko – vse to gradivo bo nekoč še prav prišlo, jezikovne značilnosti subkulture grafitov –, so me navdajali nekam mešani občutki. Za koga zbiram vse to gradivo, če je mladim bolj kot šola važna ĐOLA? Da ne rečem, da sploh ne vem, kaj je to. Mogoče bi morala vprašati sosedovo Janino, ko jo naslednjič srečam v dvigalu. Če bi hotela to zadevo kdaj res znanstveno raziskati, bi morala navezati boljše stike z informatorji. Vem samo, da je to nekaj bolj važnega kot šola.

Ponujamo zaposlitev skladiščnemu manipulantu

Želite postati direktor atraktivnega profitnega centra?

Zakaj nikoli nihče ne napiše razpisa: Želite postati skladiščni manipulant? V atraktivnem podjetju za uvoz alkoholnih pijač? Mamljiva stimulacija. Definitivno ĐOLA. Na to bomo morali šele počakati.

Odlomek iz romana, ki bo izšel
v zbirki Beletrina pri Študentski založbi